
Cena Fondu výtvarných umění

2004 – 2024



FOND VÝTVARNÝCH UMENÍ

1949/1954 – 2024

Traduje sa, že kultúra je pamäťou národa.

Fond výtvarných umení, inštitúcia, ktorá má vo svojom názve i v bytostnom poslaní túto ideu naplňovať, si v roku 2024 pripomenie 75. výročie svojej existencie. A hoci mnohí tí, ktorí tvorili neodmysliteľnú súčasť tohto subjektu už nemôžu zdieľať našu spoločnú radosť, považujeme si za česť toto jubileum pripomenúť a prispieť pár riadkami k vzácnym slávnostným chvíľam...

Trochu štatistiky a histórie.

Slovenský fond výtvarných umení (SFVU) bol zriadený v roku 1954 ako nástupca Družstva slovenských výtvarných umelcov Tvar, keďže obsahová náplň a zameranie obidvoch organizácií sa vo veľkej miere zhodovali. Už o rok neskôr na základe autorského zákona č. 115/1953 Zb., časť IV o kultúrnych fondoch začal SFVU svoje ambiciózne ciele reálne naplňovať.

Zákonom národnej rady SR č. 13/1993 Z.z. o umeleckých fondoch bol SFVU v roku 1993 pretransformovaný na *Fond výtvarných umení (FVU)* a jeho poslanie ako národno-kultúrnej a verejnoprávnej inštitúcie bolo presne špecifikované na podporu, osvetu a propagáciu tvorivých činností v oblasti pôvodnej slovenskej výtvarnej a architektonickej tvorby, umeleckej fotografie, reštaurátorstva, širokého spektra úžitkového umenia, výtvarnej teórie a kritiky.

V časoch prosperity Fond výtvarných umení zamestnával cca 500 pracovníkov. Zabezpečovali prevádzku *kameňosochárskej dielne* v Chtelnici, v *grafických, textilných, keramických tvorivých dielňach*, v *rámarní* v sídle Fondu na Trnavskej ceste i činnosť siete *predajní Dielo* v takmer každom okresnom meste. Spravovali *tvorivé*

zariadenia v Banskej Štiavnici, v Moravanoch nad Váhom, v Košiciach i Martine, pôsobili v SAGA, oddelení pre zahraničný obchod i kooperovali s vydavateľstvom Sloart. *Vecná lotéria Mona Lisa* ponúkala 1. cenu zájazd do Paríža, čo bolo v časoch totality jedinečnou cestovateľskou príležitosťou.

Prostredníctvom *vydavateľstva Pallas FVU* vydával pôvodnú knižnú tvorbu o umení a architektúre, prevzaté reedície zahraničných publikácií, bibliofilie, reprodukcie umeleckých diel, kalendáre i umelecké pohľadnice...

Činnosť umeleckých komisií sa zameriavala nielen na posudzovanie kvality, ale hlavne ideového obsahu diel, schvaľovanie realizácií a zabezpečovanie kolaudácií monumentálnej tvorby v architektúre podľa Hlavy V súhrnného rozpočtu stavby (vtedajšieho stavebného zákona). Tá bola súčasťou legislatívy v rokoch 1965 – 1990 a definovala vznik výtvarného diela ako povinnej súčasti každej verejnej stavby na základe určitého percenta rozpočtu. A hoci bola spájaná s minulým režimom, výsledkom jej existencie bol vznik mnohých vzácných umeleckých realizácií, ktoré dotvárajú interiéry budov a exteriéry slovenských miest.

FVU dodnes poskytuje poradenské služby v oblasti *Ochranej organizácie autorskej*.

Pôvodný široký diapazóm aktivít FVU sa spoločenskou transformáciou po roku 1989 výrazne zmenil. Žiaľ, stali sme sa svedkami metamorfóz hodnotových rebríčkov a zmeneného pohľadu na umenie, ktoré sa ocitlo na okraji záujmu časti spoločnosti, ustupujúc univerzálnym materiálnym hodnotám... Ďalšie nečakané a prelomové zlomy nastali v čase covidu a po ňom, keď sa FVU musel vysporiadať so zrušením koncesionárskych poplatkov a 2% odvodov do fondov, ktoré boli posledné desaťročia základným zdrojom príjmov organizácie.

Dnes je hlavným poslaním FVU predovšetkým podporou činnosť v zmysle *Zásad podpornej činnosti*. V rámci nej sú poskytované finančné príspevky tvorivým pracovníkom formou individuálnych tvorivých štipendií, absolventských štipendií mladých absolventov umeleckých škôl a sympoziálnych štipendií k účasti na medzinárodných tvorivých sympóziách, odmien a príspevkov na výstavy, študijné pobyty, účasť na kongresoch a iných profesných podujatiach v zahraničí. Súčasťou je aj sociálna podpora poskytovaním jednorázových finančných príspevkov na preklopenie finančnej tiesne.

Tento systém tak každoročne umožňuje podporovať rovnomerne a bez akýchkoľvek vonkajších vplyvov kaž-



Karol Lacko. Pamätná plaketa SFVU. 1979

dého žiadateľa, spĺňajúceho potrebné kritériá, či už žije v metropole alebo v rôznych kútoch našej krajiny – maliarov, grafikov, sochárov, dizajnérov, scénografov, foto- grafov, keramikárov, šperkárov, medailérov, textilných výtvarníkov, architektov, kritikov umenia, kurátorov...

FVU v časovom horizonte rokov 2011 – 2024 preroz- delil slovenským výtvarným umelcom širokého spektra aktivít, teoretikom a architektom na základe opodstat- nených a schválených žiadosti takmer 2,2 milióna Eur.

Na celý proces dohliada Rada FVU, ako najvyšší or- gán, zložený z predstaviteľov výtvarníckej a architekto- nickej obce.

Málokto vie o skutočnosti, že FVU finančne podporuje každoročné udeľovanie cien slovenským umelcom, teo- retikom a architektom, ktorí vo svojej profesii dosiahli výnimočné výsledky. Takými je *Cena Spolku výtvar- níkov Slovenska*, udeľovaná Spolkom od r. 2013, *Cena Mariána Várossa*, ktorú udeľuje Asociácia teoretikov, kritikov a historikov výtvarného umenia, *Cena Dušana Jurkoviča*, *Cena Emila Belluša*, *Cena profesora Martina Kusého*, *Cena profesora Jozefa Lacka*, a *Cena Združenia pre urbanizmus a územné plánovanie na Slovensku*, ktoré udeľuje Spolok architektov Slovenska.

Nezanedbateľná je aj pravidelná podpora umeleckého ateliéru v *Cité Internationale des Arts v Paríži*, ktorý umožňuje slovenským umelcom absolvovať rezidenč- né tvorivé workshopy.

Na podnet dlhoročnej členky Rady FVU Mgr. Márie Horváthovej, FVU udeľuje od roku 2004 za celoživot- nú tvorbu a prínos v oblasti umenia vlastnú cenu, *Cenu Fondu výtvarných umení. Práve dvadsiate ude- ľovanie tohto ocenenia v r. 2024 sa stalo príležitosťou na krátke pripomenutie si osobitej tvorivosti, hlbokého zanietenia a jedinečnosti diel všetkých uznávaných a ocenených laureátov*. Svojím človečenstvom vzbudzovali a vzbudzujú rešpekt, významom svojich ume- leckých aktivít v mnohých prípadoch presiahli hranice našej krajiny, ich prínos do slovenského umenia a ar- chitektúry je nespochybniteľný a tvoria ich neoddeli- teľnú súčasť. Nezanedbateľné je aj ich pedagogické pôsobenie či novátorské ponímania média keramiky,

skla, šperku i originálny prístup ku tvorbe knižnej ilu- strácie...

Rada FVU tiež na základe odporúčania Komisie pre správu pozostalosti Martina Benku, pôsoiacej pri Fon- de výtvarných umení, udeľuje *Cenu Martina Benku* v súlade s testamentom národného umelca mladým úspešným slovenským absolventom škôl umeleckého zamerania, za dielo teórie, kritiky a dejín slovenského výtvarného umenia a umelcom do 35 rokov.

Ostatných päť rokov je z pohľadu dlhoročných skúse- nosti z pôsobenia v Rade FVU zlomovými. Výtvarné umenie sa premenovalo na vizuálne. Pluralita tvorby bez ideových obmedzení poskytuje neobmedzené mož- nosti umeleckej prezentácie s pozitívnou či negatívnou reakciou. Otázkou ostáva, do akej miery je táto výtvar- ná estetika schopná zušľachťovať a v mnohých prípa- doch či je aj hodnotovo smerodajná...

Prešli sme neľahkou cestou existenčných problémov, dobrodružstvom spoločenských tlakov, vypracovaných faktografických i ekonomických analýz i nečakaných neopodstatnených nezmyselných politických rozhodnutí a následne množstvom procesných úkonov, s cieľom zmierniť ich dôsledky tak, aby programové poslanie Fondu výtvarných umení, ktorým je prioritne podpora umeleckej činnosti, bolo zachované.

Táto cesta ešte nie je ukončená...

Predstavuje neustálu konfrontáciu, interpretáciu opod- statnenosti a zdôrazňovanie zmysluplnosti našej mra- venčej a pre verejnosť aj málo viditeľnej činnosti...

Ostáva len veriť, že budeme aj naďalej naplňovať závä- zok voči všetkým etablovaným umelcom a architektom i mladej nastupujúcej talentovanej generácii tak, aby mali vytvorené vhodné podmienky na zúročenie svojho kreatívneho potenciálu a invencie v tvorivých realizá- ciách hoci len formou symbolickej podpory, ktorú Fond výtvarných umení už 75 rokov poskytuje...

To je naša spoločná viera i ambícia.

Aby svet umenia nepodliehal tlakom, aby naše nená- padné, no významné a v každom prípade dôležité spo- ločenstvo pretrvalo ešte roky.



Mgr. Zora Petrášová

predsedníčka Rady Fondu výtvarných umení



JUDr. Vladimír Palečka

riaditeľ Fondu výtvarných umení



Eva Trachtová

(1932 – 2013)

Narodila sa 10. 08. 1932 v Buči. Absolvovala Vyššiu školu umeleckého priemyslu v Bratislave (1948 – 1952, profesori Jozef Chovan, Rudolf Homák, Teodor Lugs) so zameraním na keramiku a v tomto odbore pôsobila po celý svoj tvorivý život. Praktické skúsenosti (hrnčiarstvo, majolika, porcelán) si prehľbovala v centrách keramickej výroby v Modre, Uherskom Hradišti, Karlových Varoch, v Japonsku.

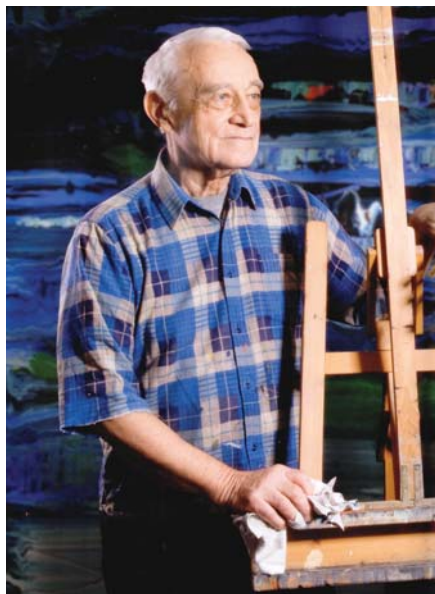
Venovala sa najmä úžitkovej keramike realizovanej v autorských origináloch alebo v počtom limitovaných keramických solitéroch a súpravách. Podľa jej návrhov, resp. originálov vznikli keramické; stolové súpravy, či úžitkové solitéry a interiérové dekoratívne predmety. Pozoruhodná je jej práca s glazúrami, originálna kreativita koloristického, priam maliarskeho poňatia dekóru. Podstatným znakom jej keramickej tvorby je rešpekt k funkčnosti, k vyvážení estetickej a úžitkových funkcií artefaktu. V procese tvorby uplatňovala tradičnú technológiu hrnčiarskeho kruhu a ručného modelovania. Zaslúžila sa o vznik a rozvoj keramických dielní Slovenského fondu výtvarných umení. Eva Trachtová vytvorila aj niekoľko monumentálnych diel v kontexte s architektúrou (v spolupráci s architektom Ivanom Matušikom), a to pre interiéry i exteriéry (napr. fontána na Špitálskej ulici v Bratislave).

Stala sa prvou laureátkou Ceny Fondu výtvarných umení.

Peter Mikloš



Keramická misa. 1993. Priemer 47 cm

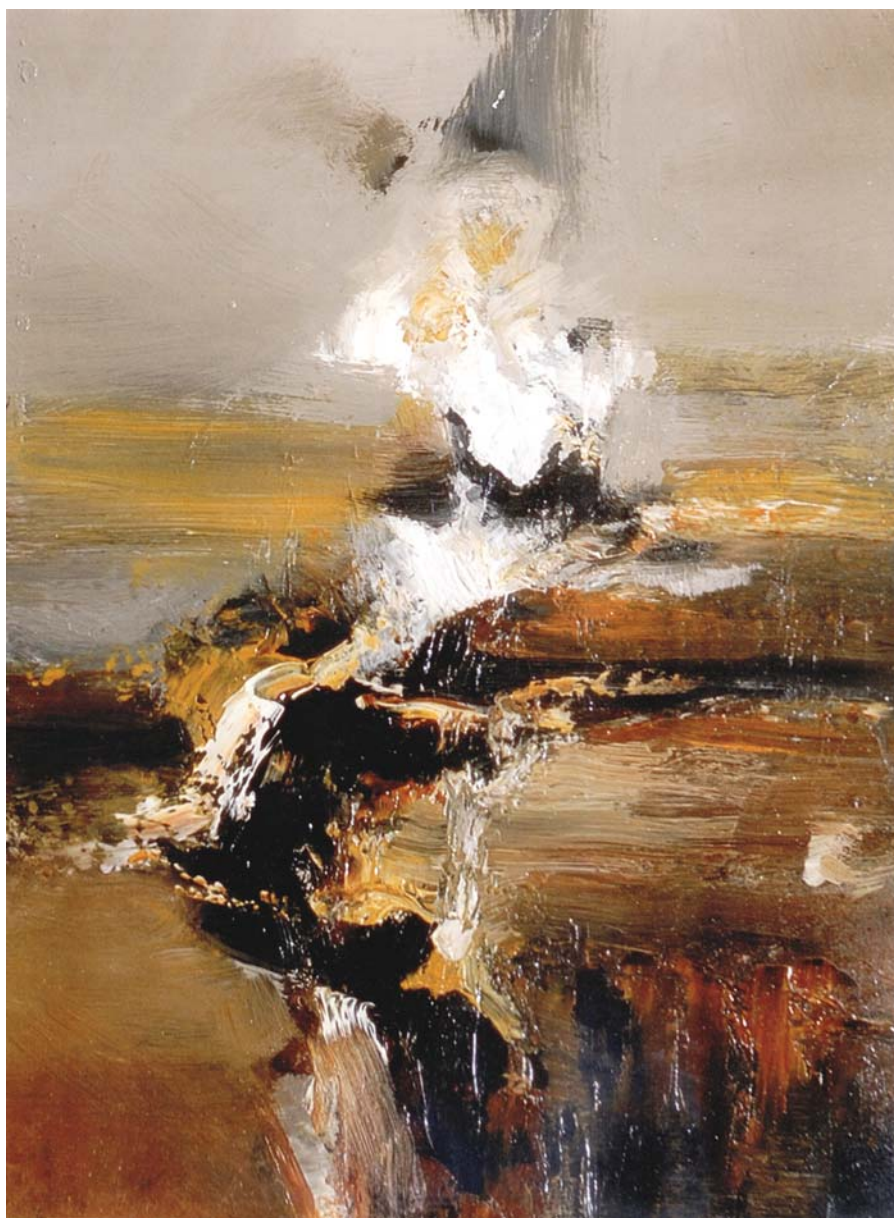


Ondrej Bartko

(1926 – 2011)

Narodil sa 15. júla 1926 vo Važci. V roku 1951 ukončil štúdium na Oddelení kreslenia a maľovania SVŠT a Pedagogickej fakulte UK v Bratislave. Po nadobudnutí výtvarného vzdelania nekráčal cestou profesionálneho výtvarníka ale tvoril popri zamestnaní, v ktorom sa venoval výtvarnému školstvu a teoretickej práci. Je autorom a spoluautorom niekoľkých odborných publikácií zameraných na farbu, výtvarné vzdelávanie a výtvarnú výchovu. Prvú samostatnú výstavu preto usporiadal až v roku 1986. Pôsobenie Ondreja Bartka na slovenskej výtvarnej scéne charakterizoval praktický i teoretický záujem o farbu a „jazyk“ výtvarného prejavu ako základnej otázky tvorby; odpovede hľadal jednak vo svojej maliarskej tvorbe a na druhej strane vo svojich teoretických publikáciách. Ťažiskom jeho umeleckého smerovania bol abstraktný prejav, práca s farbou, so štruktúrami, hľadanie vzťahu medzi inšpiratívnou myšlienkou, podnetom, predstavou a jej autorskou reflexiou. Často vytváral cykly obrazov s dôrazom na variantné možnosti autorskej interpretácie ich spoločného námetu. Dokázal zmysluplne oscilovať v polarite zákonitosti a spontánnosti maľby. V jeho obrazoch sa prelína vedomé i podvedomé narábanie s farbou a obraz podľa neho obsahuje „množstvo vnútorných významov a odkazov na mikro a makroštruktúru sveta“. Farba v procese Bartkovej tvorby zohráva principiálnu úlohu; je emancipovaným prostriedkom komunikácie – slobodným vo svojej podstate, no v prostredí istých kultúrnych a umeleckých súvislostí je schopná sprostredkovať mnohoraké spektrum významov a evokovať subjektívne i kultúrno-spoločensky podmienené interpretácie. V dimenziách ľudského sveta je to fascinujúci fenomén – prírodný i kultúrny. Oba tieto póly sa stali pre maliara intelektuálnym východiskom tvorby.

Peter Mikloš



Prírodný motív 4. 2002. Olej, 40 x 30 cm

Viera Kraicová

(1920 – 2012)

Narodila sa 5. júla 1920 v Modre. Študovala na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave (1940 – 1944, prof. Ján Mudroch) a na Akadémii výtvarných umení v Prahe (1945 – 1950, prof. Ján Želibský). Žila v Bratislave a tvorila v oblasti komornej i monumentálnej maľby a ilustrácie. V rokoch 1959 – 1966 bola členkou Skupiny 4. Za svoju tvorbu získala množstvo ocenení.

Viera Kraicová krátko pôsobila ako asistentka prof. Jána Želibského na VŠVU v Bratislave, no po roku 1955 sa venovala výlučne maľbe a ilustrácii. Pôvodne maľovala farebné tvary a škrvy, ohraničené hrubými líniami, no túto robustnú lineárnosť postupne opustila v prospech spontánnejšieho prelínania farebných plôch a ich postupnej premeny na jednoduché, až archaicky pôsobivé znaky na neutrálnom pozadí. I keď inklinovala k nefiguratívnemu prejavu, zostala zväčša na hraniciach predmetného sveta a svoju výtvarnú reč formovala v polohách expresívnej gestickej figurácie, ktorú postupne ovládol krehký a lyrický akcent. Narastal význam farby, pribudla hravosť a istá vedomá naivita, prameniaca zo záujmu o detskú kresbu a miróovskú tajomnú tvarovú rafinovanosť a do popredia sa dostala imaginatívnosť a poetika, ktoré ju upriamili na nové inšpiračné zdroje. Maľovala vyprázdnené interiéry, do ktorých umiestňovala osamelé figuríny a torzá postáv, anonymné portréty, záhadné architektúry a magické zátišia s drapériami, hracími kockami, bizarnými väzami. Pozoruhodné boli i jej drobné formáty – snivé tempery, evokujúce záhadné a krehké metaforické vízie a odhaľujúce vnútorný pocitový svet autorky, ktorá patrila k výnimočným a solitérnym zjavom slovenskej maľby druhej polovice 20. storočia.

Mária Horváthová



Zátišie s hracou kockou. 1981. Olej, 35 x 34 cm

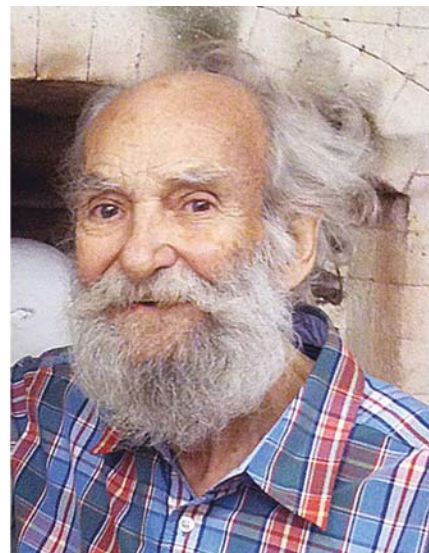
Imrich Vanek

(1931 – 2015)

Narodil sa 20. 3. 1931 v Nových Zámkoch. V rokoch 1956 – 1962 študoval na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe v ateliéri keramiky a porcelánu u prof. Otta Eckerta. Po štúdiách dva roky vytváral úžitkové predmety v Rakovníckych keramických závodoch, kde realizoval keramické reliéfy a veľkoformátové obrazy. Pražské štúdiá ho však ako jedného z najtalentovanejších poslucháčov priviedli k experimentovaniu a následne aj posunu vnímania keramického diela od jeho umelecko-remeselného a úžitkového charakteru do polôh voľného výtvarného umenia. Tak začal postupne naplňovať predstavy o modernej keramike, v ktorej sa prelínajú hranice maľby, sochy i dizajnu. Začiatkom 90.rokov sa opakovane zúčastnil sympózií vo fabrike Českého porcelánu v Dubí. Z úžitkových hrnčekov rôznych objemov vytváral malé skulptúry s ručne modelovanými detailmi, pričom biely povrch porcelánu domaľoval uvoľneným rukopisom v jemu typickej kobaltovej a zlatej farebnosti.

Venoval sa nielen komornej keramickej plastike, keramickým obrazom a úžitkovej keramike, ale je autorom viacerých dizajnerských návrhov a autorom viac ako šesťdesiatich monumentálno-dekoratívnych keramických diel v architektúre. Diela charakterizujú symbolické, štylizované výjavy, tvorené robustnou modeláciou príbehov s výraznou farebnou štruktúrou povrchu a typickým využitím zlata. Tematicky prešiel motívmi ľudskej figúry, biblických i mestských výjavov, témou Madony až po geometrickú symboliku a abstrakciu. Svoje diela vystavoval na mnohých výstavách doma a v zahraničí a od roku 1971 bol členom Medzinárodnej akadémie keramiky (A. I. C.). Získal viacero domácich a medzinárodných ocenení.

Zora Petrášová



Obkladačky s modrou a červenou glazúrou. 90. roky 20. storočia



Šálky s veľkými ušami. 90. roky 20. storočia

Alexander Ilečko

(1937 – 2023)

Narodil sa 25. februára 1937 v Bratislave. V rokoch 1954 – 1961 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. R. Pribiš) a v rokoch 1967 – 1968 bol štipendistom Herderovej ceny na Akadémii výtvarných umení vo Viedni (prof. J. Avramides). Žil v Bratislave a v Grinave, kde si postavil ateliér a venoval sa sochárskej tvorbe, kresbe a grafike. Vystavoval na mnohých individuálnych i kolektívnych výstavách a participoval na medzinárodných sochárskych sympóziách doma i v zahraničí. Získal viaceré ocenenia: Cenu M. A. Bazovského (2003), Cenu Samuela Zocha (2005), Cenu Fondu výtvarných umení (2008).

Alexander Ilečko bol solitárnym zjavom, ktorý napriek poučeniu z aktuálnych európskych sochárskych trendov zostal výnimočne autentický. Už na začiatku upútal svojimi štylizovanými ženskými figúrami, s vertikálne pretiahnutými líniami, s typickými oblými a vlniacimi sa objemami, evokujúcimi až surrealistickú tvarovú estetiku a výraznosť. Tieto postavy potom varioval v nespočetných metamorfózach, inšpirovaný nielen ženským telom, ale najmä nekonečnými podobami prírody. Jeho sochárska reč, v ktorej rezonoval dráždivý kontrast medzi abstrakciou a vecnosťou i medzi expresívnosťou a poetikou bola veľmi jedinečná a nezameniteľná a majstrovsky ju uplatnil v rozmanitých materiáloch. Samozrejme tým najbližším mu bolo drevo, z ktorého dokázal vyťažiť všetky jeho tajomstvá. Pracoval však i so sadrou, epoxidom, kameňom, či bronzom. Blízka mu bola i keramika, robustná a expresívna, polychrómovaná, často až bizarná v tvaroch i jemnej irónii výrazu, ktorý nachádzame v početných anonymných i portrétnych hlavách i figurálnych scénach. Vo všetkých žánroch, ktorým sa venoval rozvíjal témy rodiny, materstva, biblické i žánrové príbehy z bezprostredného okolia a samozrejme i fantazijne tvarované postavy, štylizované často do podoby znaku.

Mária Horváthová



Autoportrét. 1977.
Bronz, v. 66 cm
Foto: Martin Marenčin

Rudolf Moško

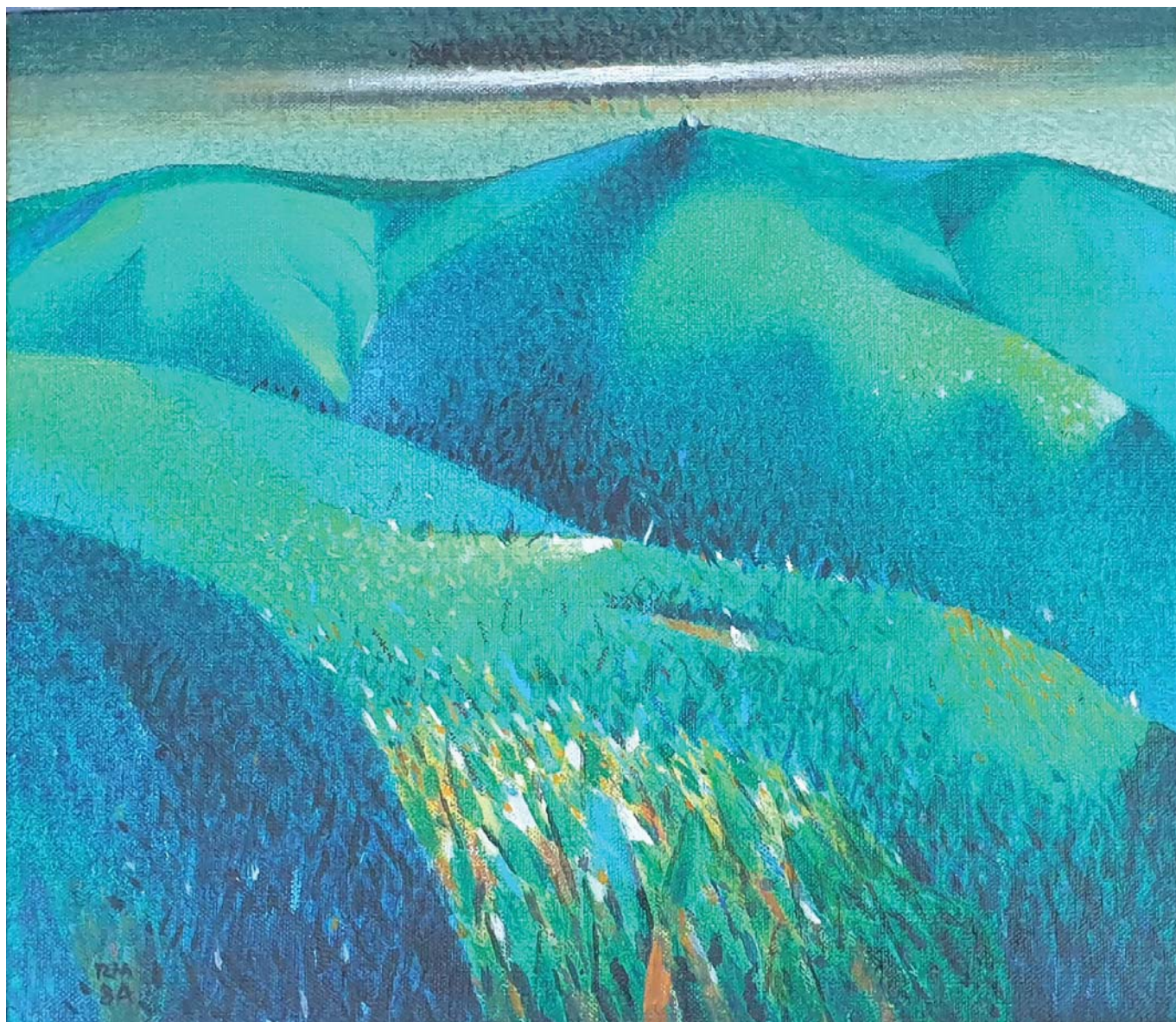
(1926 – 2023)

Významný slovenský výtvarník, venoval sa maľbe, kresbe i monumentálnym realizáciám. Narodil sa 22. 09. 1926 v Dobrej pri Trenčíne. Študoval na Oddelení kreslenia a maľovania SVŠT v Bratislave (1946 – 1949, profesori Gustáv Mally, Ján Mudroch, Dezider Milly). V šesťdesiatych rokoch vo svojej maliarskej tvorbe reagoval na aktuálne domáce i európske trendy; jeho maliarske diela charakterizuje geometrická štylizácia figurálnych motívov, ktoré v závere tohto obdobia následne striedajú kompozície abstraktných znakových štruktúr.

Moškova tvorba je známa osobitým charakterom tvarového i farebného stvárnenia krajinných motívov. Priniesol originálny, autorsky vyhranený pohľad na slovenskú krajinu. Od sedemdesiatych rokov minulého storočia redukuje krajinné útvary na zjednodušené základné formy, neraz reflektujúce antropomorfné inšpirácie ženským telom. Modelácia tvarov je založená na valérovo-svetelných hodnotách zvoleného farebného spektra – najmä v bohatej palete zelenej a modrej, zriedkavejšie červenej a čiernej farebnosti.

Rudolf Moško spolupracoval aj s architektmi – je autorom monumentálnych diel pre interiérové a exteriérové architektonické koncepty; realizoval ich niekoľko desiatok, a to v rozličných materiáloch (kameň, betón, drevo, kov) a technikách (objekty/plastiky, reliéfy, sgrafitá, vitráž, štukolustrá i mozaiky kamenné, keramické). Svoje dielo prezentoval na mnohých individuálnych a kolektívnych výstavách doma i v zahraničí a je zastúpené v zbierkach viacerých galérií.

Peter Mikloš



Krížna. 1984. Olej, 38 x 35 cm

Anton Cepka

(1936 – 2022)

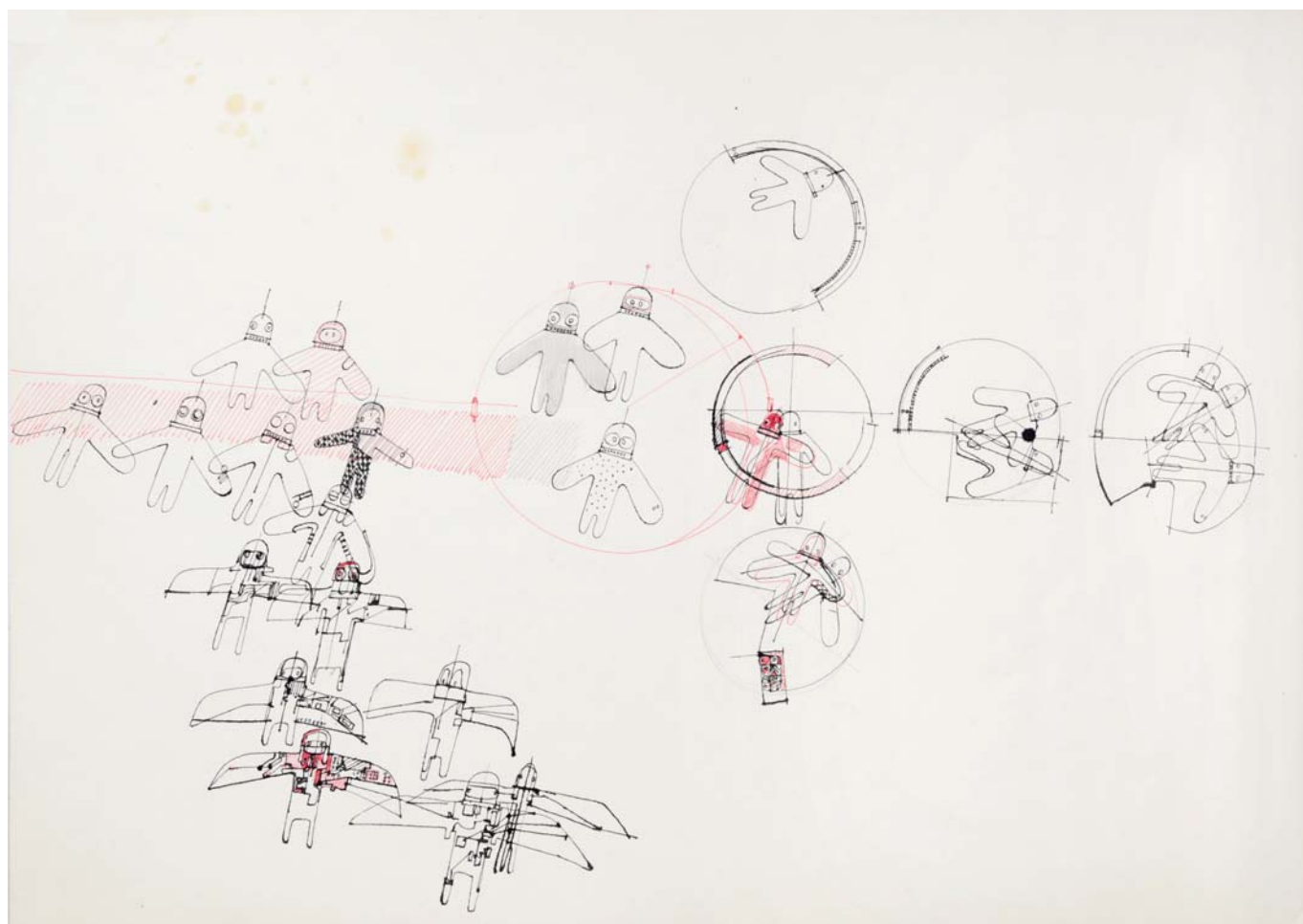
Narodil sa 17. januára 1936 v Šulekove (Hlohovec). V rokoch 1952 – 1957 študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave (Anton Drexler, Ludwik Korkoš). V rokoch 1958 – 1963 pokračoval v štúdiách na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Prahe (prof. Jan Nušíl, Alena Nováková). V roku 1990 zakladá a vedie Ateliér šperku na VŠVU v Bratislave.

Žil v Svätom Jure a venoval sa tvorbe šperku, kinetickým objektom a monumentálnym prácam do architektúry. Ako prvý autor východného bloku mal v roku 2015 samostatnú výstavu v Pinakotek der Moderne v Mníchove. Získal početné ocenenia: Bavorská štátna cena (1964), Cena a uznanie na EXPO Montreal (1967), Doctor honoris causa (2001)...

Anton Cepka je najvýraznejším zjavom a zakladateľskou osobnosťou moderného slovenského šperku. Už jeho prvé práce ho zaradili do kontextu európskeho, ba až svetového šperkárstva. Jeho prirodzená kreativita a jedinečný cit pre dokonalú súhru čistých až matematicky presných i prísnych foriem, mu otvorili bránu do nekonečného sveta tvarov, inšpirovaných duchom doby a najmä civilizačným a technickým pokrokom.

Cepka vychádzal z konštruktivismu a bol členom Klubu konkrétistov, preto bolo prirodzené, že inklinoval k čistým až futuristickým tvarom a jeho brošne i závesy, pripomínajú rozmanité geometrické a technické konštrukcie, radary, kyvadlá, lietajúce objekty, ale i skelety, zložité mriežky, prekrývajúce sa siete jemných vlákien a sústavy bodov, či dokonca „plošné spoje“. Bol jedným z prvých, kto vniesol do šperku prvky kinetiky a pohybu, hral sa so svetlom a vtlačal svojím dielam posolstvo doby. Používal biele striebro, ktoré ručne rezal, pílił, brúsil a dokonaly, zväčša minimalistický tvar často zvyrazňoval drobným akcentom, „kvapkou“ farby, detailom z polodrahokamov, alebo optického či akrylátového skla. Okrem šperku sa venoval i kinetickým objektom, reliéfom a monumentálnej tvorbe do architektúry, kde transponoval do veľkých objemov tvaroslovie svojich krehkých a minuciózných šperkov. Žiaľbohu, z týchto diel sa zachoval len zlomok.

Mária Horváthová



Návrh na brošňu s vesmírnou tematikou I. 1970 – 1980.
Perokresba na papieri, 45 × 62,5 cm

Ondrej Zimka

Narodil sa 29. novembra 1937 v Turzovke – Hlinené. V rokoch 1958 – 1964 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. Peter Matejka, prof. Jozef Chovan).

Ondrej Zimka žije a tvorí v Bratislave, no neustále sa vracia do svojho rodiska, ktoré je preňho nevyčerpatelným prameňom inšpirácie. Venuje sa komornej maľbe, ilustrácii, animovanému filmu, grafickému dizajnu a kreslenému humoru. Vystavoval na nespočetných výstavách doma i v zahraničí a získal mnohé ocenenia: Plakety BIB 1969 a 1971, Rad Ľudovíta Štúra II. triedy (1998), Cena Ľudovíta Fullu a Cena Fondu výtvarných umení (2011), Cena Spolku výtvarníkov Slovenska (2014), Cena Fra Angelico (2022), Cena 365 bank na BIB 2023.

Tvorbu Ondreja Zimku radíme k prúdu imaginatívnej maľby. V jeho prípade veľmi špecifickej, poeticko-meditatívnej i lyricko-expresívnej, ale zároveň aj intelektuálno-rationálnej a naivno-spontánnej. Jeho obrazy očaria žiarivými farbami, smelými perspektívami a vrstvením jednotlivých plánov, kde sa ako v paralelných svetoch prelína množstvo príbehov. Sú to príbehy plné vášne a napätia, tajuplnej mágie, ale i jemnej irónie a vtipu. Nachádzame v nich spomienky na autorove detstvo i legendy a ľudové mýty presiaknuté „koloritom“ Kysúc. Sú to však i parafrázy známych literárnych príbehov a postáv, zážitky z ciest, ale predovšetkým vlastné túžby a predstavy. Inšpiráciu pre svoj veľmi špecifický prejav autor čerpá z byzantských ikon a stredovekej tabuľovej maľby, z farebnosti fauvistov i z chagallovskej poetiky. Rezonuje tu i tvarová estetika surrealizmu, či vplyv insitného umenia a detskej kresby.

Ondrej Zimka maľoval spočiatku temperou a olejom na drevo, na torzá starého nábytku a dvere skriň. Dnes používa akryl a uvoľneným rukopisom maľuje veľké formáty.

Mária Horváthová



Bláznivá nedeľa. 2024. Akryl, 125 x 100 cm

Jozef Jankovič

(1937 – 2017)

Narodil sa 8. novembra 1937 v Bratislave. V rokoch 1956 – 1962 študoval na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave (prof. Jozef Kostka). V rokoch 1970 a 1995 reprezentoval Slovensko na Bienále umenia v Benátkach a v období 1990 – 2010 pôsobil ako pedagóg, profesor a rektor (1990 – 1994) Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave. Žil v Bratislave a venoval sa komornej i monumentálnej sochárskej tvorbe, sochárskym inštaláciám, kresbe, malbe, koláži, grafike a šperku. Vystavoval na nespočetných výstavách a získal mnoho významných ocenení: Grand Prix Danuvius, 1968, Cena Vle biennale de Paris, 1969, Herderova cena Viedeň, 1983, Cena Martina Benku, 1997, Rad Ľudovíta Štúra II. triedy, 2004, Cena predsedu Národnej rady SR, 2007 a ďalšie. Rozsiahle dielo Jozefa Jankoviča vďaka svojej autentickej a neopakovateľnej výtvarnej kvalite i svojej obsahovej aktuálnosti a nadčasovosti patrí k najvýznamnejším hodnotám slovenského umenia a ďaleko presahuje hranice našej krajiny.

Aj keď na počiatku jeho tvorby stál ako veľká výzva nefiguratívny prejav, bola to ľudská postava vo svojej torzovitej podobe, ktorá sa stala dominantou všetkých veľkých tém, ktorým sa rozhodol venovať. Reagujúc na aktuálne podnety pop-artu, novej figurácie, nového realizmu, postmodernizmu a neskôr i niektorých polôh umenia konceptu, Jozef Jankovič veľmi skoro definoval vlastnú a nezameniteľnú výtvarnú reč a tvaroslovie, ktoré presvedčivo prezentoval vo všetkých žánroch, ktorým sa venoval.

Jeho základným znakom bola deformácia figúry, jej členenie na fragmenty a torzá – najmä končatiny, ich preklápanie a prelínanie. Významnú úlohu v jeho sochárskej tvorbe zohrávala i farba, ktorá umocnila expresívno-dramatickú výrazovosť jeho diel. V posledných dvoch desaťročiach sa sústredil predovšetkým na maliarske techniky, v ktorých vytvoril stovky veľkolepých závesných diel, ktorým vtláčil pečať svojho nezameniteľného robustného sochárskeho rukopisu.

Mária Horváthová



Autoportrét. 1983. Plexisklo, polyester, keramika, 40 x 40 x 20 cm. Súkromná zbierka

Eva Fišerová

Narodila sa 19. augusta 1947 v Žiline. V rokoch 1967 – 1973 študovala na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, sklo v architektúre (doc. Václav Cígler). Po dlhoročnom pobyte v Bratislave dnes žije v Prahe a venuje sa tvorbe v oblasti sklenej a bronzovej plastiky, objektov z brúseného a fúkaného skla, veľkoformátovej štruktúrálnej maľbe i miniatúram. Svoje štýlovo čisté a jedinečné diela s úspechom prezentovala vo významných svetových galériách a bola častou rezidentkou v Slovenskom ateliéri v Cité internationale des arts v Paríži.

Sochárka Eva Fišerová tvorbou v oblasti sklenej plastiky a objektu výrazne prispela k posunu od klasických postupov k novým technológiám, pri ktorých sklo nadobudlo vlastnosti a vzhľad iných materiálov. V jej sochách a objektoch tajomné vnútro sklenej hmoty, pôvodne čirej a transparentnej, dostalo nové podoby. Vytváralo ilúziu novej reality, tlmočiac presvedčivú a dramatickú výpoveď, plnú života, pohybu a vnútorného ohňa.

Je paradoxom, že práve od skla sa autorka posunula k inému, priam kontrastnému materiálu, k bronzu, kde naplno uplatnila svoju expresívnu, ku geometrii inklinujúcu sochársku reč, plnú podobenstiev a asociačných väzieb. Vo svojich pôsobivých bronzových plastikách postupne prekračovala hranice nepredmetného sveta smerom k štylizovanej figúre, či fragmentom reality.

V posledných rokoch obohatila svoj repertoár o veľkoplošné štruktúralne maľby prísne monochrómneho charakteru, ktoré neskôr doplnila o koloristicky bohatšie kompozície s výrazným dramatickým podtextom.

Mária Horváthová



Homo Galaxis. 2010.
Bronz, 46 x 23 x 47 cm

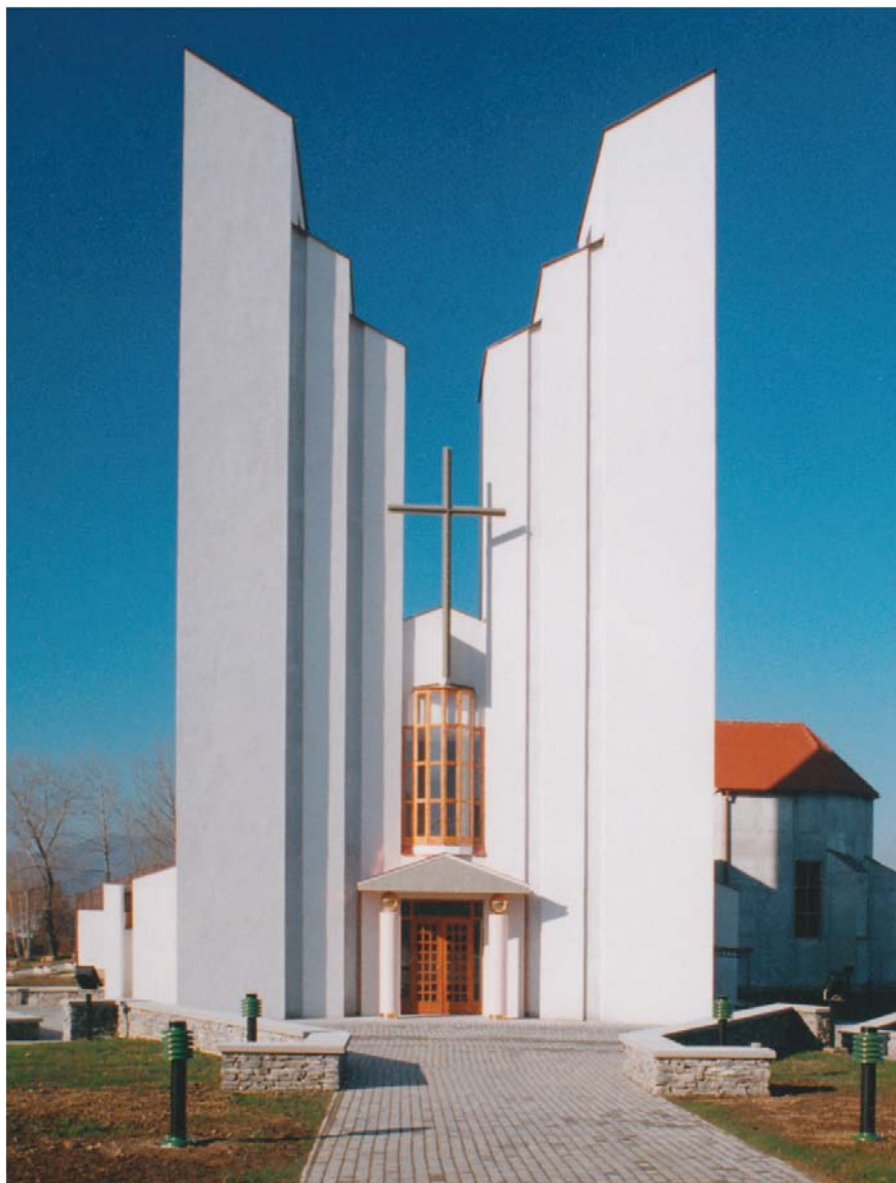
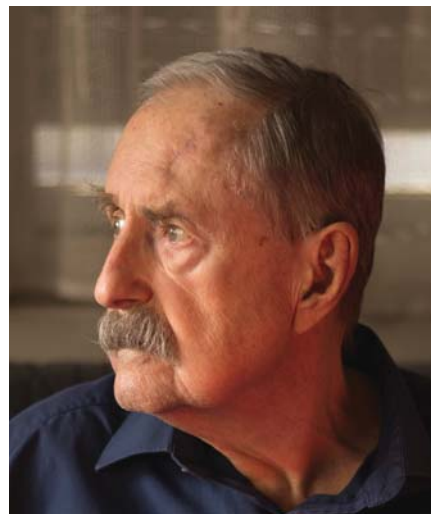
Peter Brtko

Narodil sa 23. 8. 1938 v Bratislave, architektonické vzdelanie získal na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave (Ing. arch). Venoval sa architektonickej tvorbe a pamiatkovej starostlivosti, ale aj urbanizmu.

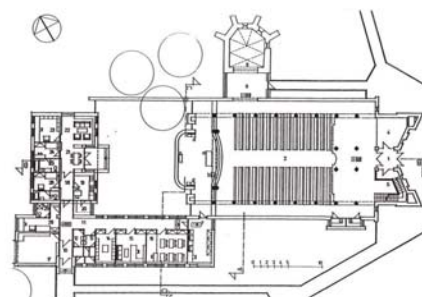
Významnú časť jeho portfólia tvoria stavby pre kultúru (napr. Detské mestečko v Trenčíne, 1965 až 1973; kultúrny dom v Senici, 1987; bývalé múzeum Ladislava Novomeského v Senici, 1985), obnovy a rekonštrukcie (napr. Mirbachov palác Galérie mesta Bratislavy, 1972; Kostol klarisiek pre expozíciu gotickej maľby a plastiky, 1974). Do vedomia odbornej a širokej verejnosti sa popri kultúrnych stavbách dostalo predovšetkým Detské mestečko v Trenčíne, ktoré bolo v roku 2017 zapísané do zoznamu národných kultúrnych pamiatok. Vychádzajúc z Karfíkovej školy je vo všetkých jeho architektonických dielach charakteristický racionálny a súčasne optimálne veľkorysý prístup k riešeniu prevádzkovo-funkčných vzťahov a k ich hmotovo-priestorovému vyjadreniu, ale aj snaha obohatiť ich o výtvarno-estetickú dimenziu, a tak zdôrazniť ich humanistické poslanie. Za svoju tvorbu a významný prínos v oblasti architektúry, za konkrétne diela ako aj za celoživotnú tvorbu, získal prestížne architektonické ocenenia.

S jeho menom je spojená i dlhoročná koncepčná a organizačná práca v oblasti kultúry, architektúry a výtvarného umenia.

Peter Mikloš



Rímsko-katolícky kostol. Koš. 1996



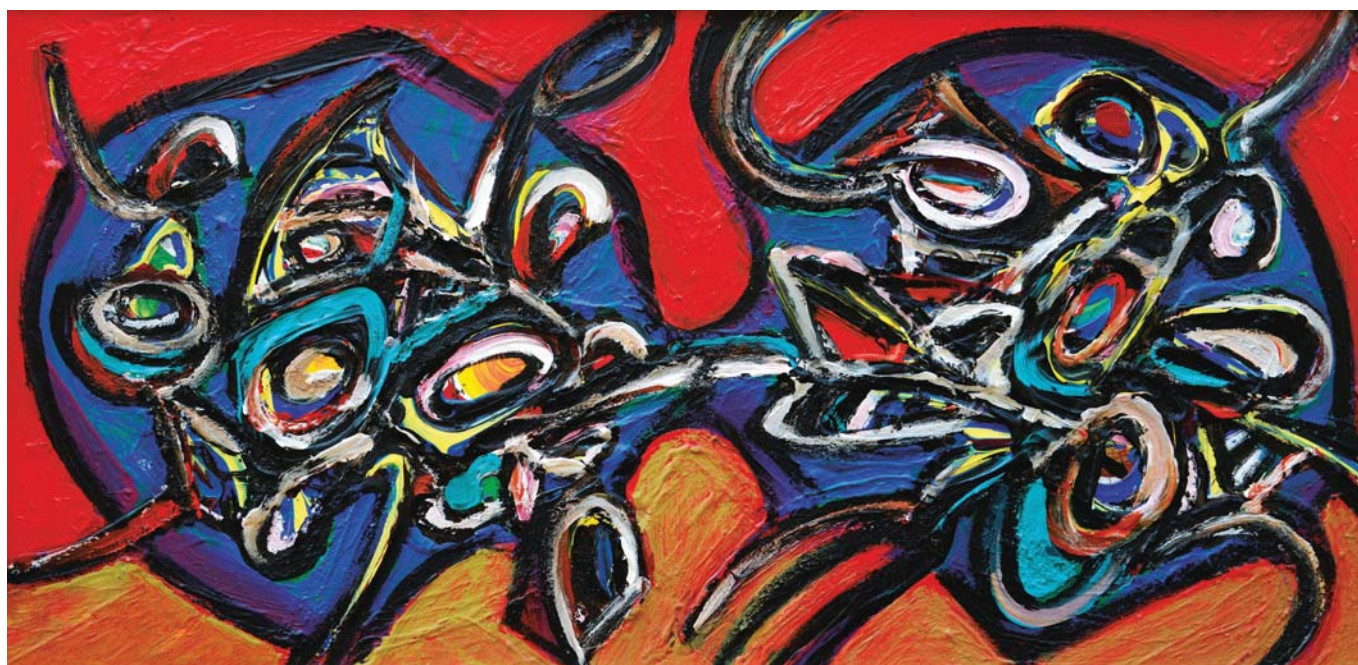
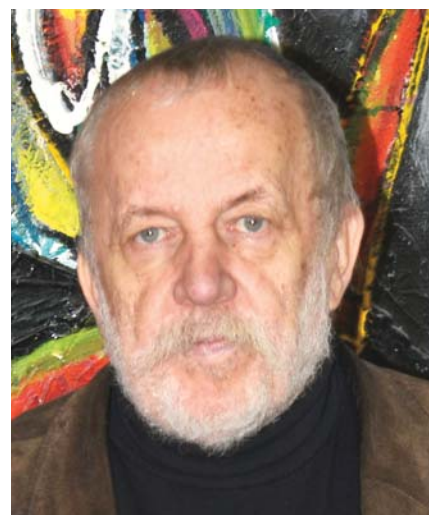
Ľubo Zelina

(1943 – 2016)

Narodil sa 16. apríla 1943 v Tajove. Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. Dezider Milly, prof. Peter Matejka).

Žil v Bratislave a venoval sa maľbe, kresbe a monumentálnej tvorbe do architektúry. Bol autorom mnohých vitráží, mozaík a reliéfnych stien. Svoje diela predstavil na nespočetných výstavách doma i v zahraničí a v rámci projektu CONTINUUM i v zámorí. Získal viaceré ocenenia, naposledy Cenu Spolku výtvarníkov Slovenska (2013) a Cenu Fondu výtvarných umení (2014). Maliar Ľubo Zelina sa od počiatku venoval figurálnej tvorbe a jeho monumentálne kompozície i komornejšie diela sú veľmi osobnou umeleckou výpoveďou o podstate ľudského bytia, o zápasoch, konfliktoch, o vzťahoch pominuteľného a večného, ale najmä ľudského a vesmírneho. I keď ho lákal nefiguratívny prejav, náznak ľudskej či zvieracej postavy bol východiskom všetkých veľkých tém, ktorým sa venoval. Možno povedať, že v jeho tvorbe bolo rozhodujúcim výrazné a akčné maliarske gesto, výsledkom ktorého bola dramatická a expresívna, miestami až erupzívna maľba plná vášne a emócií, dynamiky a pohybu. Bol bytostným koloristom a farbu vnímal ako symbol s jasnými významovými hodnotami. Používal žiarivé tóny a farbu nanášal na plátno zväčša rukami. Vkladal do nej rozmanité materiály, piesok i fragmenty textílií, vytvárajúc bohaté štruktúry, ba až reliéfy obrazovej plochy. Namaľoval stovky diel, v ktorých sa neustále vracal k tajomnému motívu antropického princípu, hľadajúc odpovede na odveké otázky ľudstva.

Mária Horváthová



Čas. 2009. Akryl, 50 x 120 cm

Marian Drugda

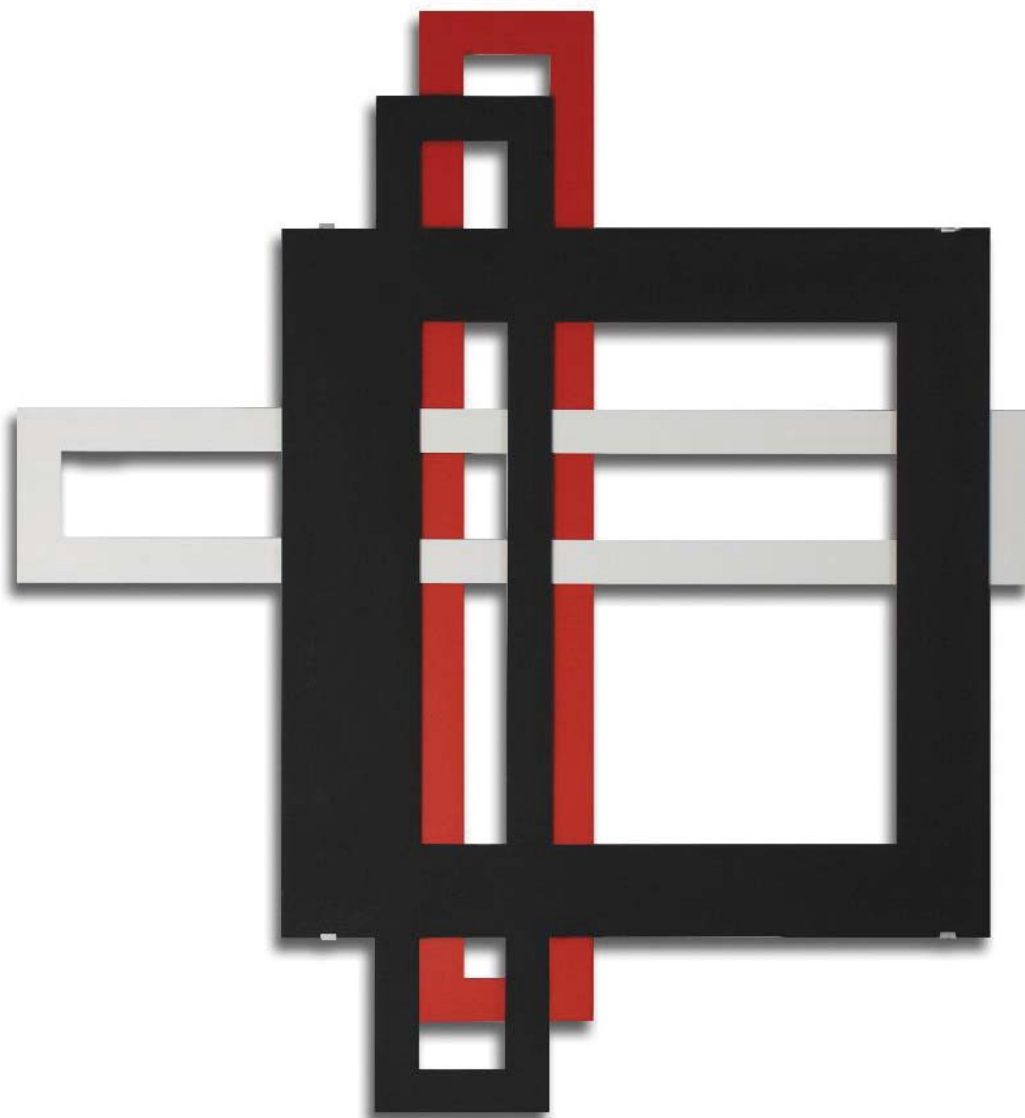
Narodil sa 7. 4. 1945 v Detve. V rokoch 1966 – 1972 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (tvorovanie výrobkov spotrebného priemyslu). V období rokov 1973 – 1981 pôsobil ako dizajnér Inštitútu priemyselného dizajnu v Bratislave, následne ako výtvarník v slobodnom povolání, neskôr ako pedagóg na Ústave dizajnu Fakulty architektúry STU Bratislava (1997 – 2015).

Paralelne s tvorbou dizajnu tvorí variabilné objekty – VARIABLY. Je členom Umeleckej besedy slovenskej, Slovenskej výtvarnej únie – Spoločnosti voľných výtvarných umelcov, Klubu konkréťstov a Medzinárodného hnutia MADI (Movement, Abstraction, Dimension, Invention), ktoré združuje výtvarníkov geometrickej orientácie z celého sveta.

Zúčastnil sa cca 200 kolektívnych výstav a tvorivých sympózií a usporiadal cca 30 samostatných výstav doma i v zahraničí. Jeho diela sú zastúpené v múzeach, galériach a súkromných zbierkach. Za dizajn a voľnú tvorbu získal viaceré ocenenia. V roku 1998 získal cenu Masarykovej akadémie umění v Prahe za tvorivú umeleckú činnosť. Žije a tvorí v Miloslavove pri Bratislave.

Jeho tvorbu výstižne charakterizovala Ľuba Belohradská:

„Marian Drugda v zápale experimentálnej tvorby rozvinul od roku 1976 spontánny výtvarný program, unikátny v danom kontexte. Tvorivé postupy, ktoré si osvojil vychádzajú z racionálnej názorovej základne, príslušnej geometrickému, či konkrétistickému výtvarnému programu. Svoju systematiku napojil na princíp série, matematickú kombinatoriku. Predmetom jeho experimentálneho laborovania sa stal základný tvar štvorca, ktorý plánovaným autorským zásahom transformoval na variabilný reliéfny objekt. Stal sa protagonistom otvorenej variabilnej reliéfnej (obrazovej) štruktúry, ktorú premieňal podľa zásad matematickej kombinatoriky. Situoval sa tak do vývinového radu, ktorý na našom vtedajšom teritóriu otvoril v polovici 60. rokov český konkrétista R. Kratina.“



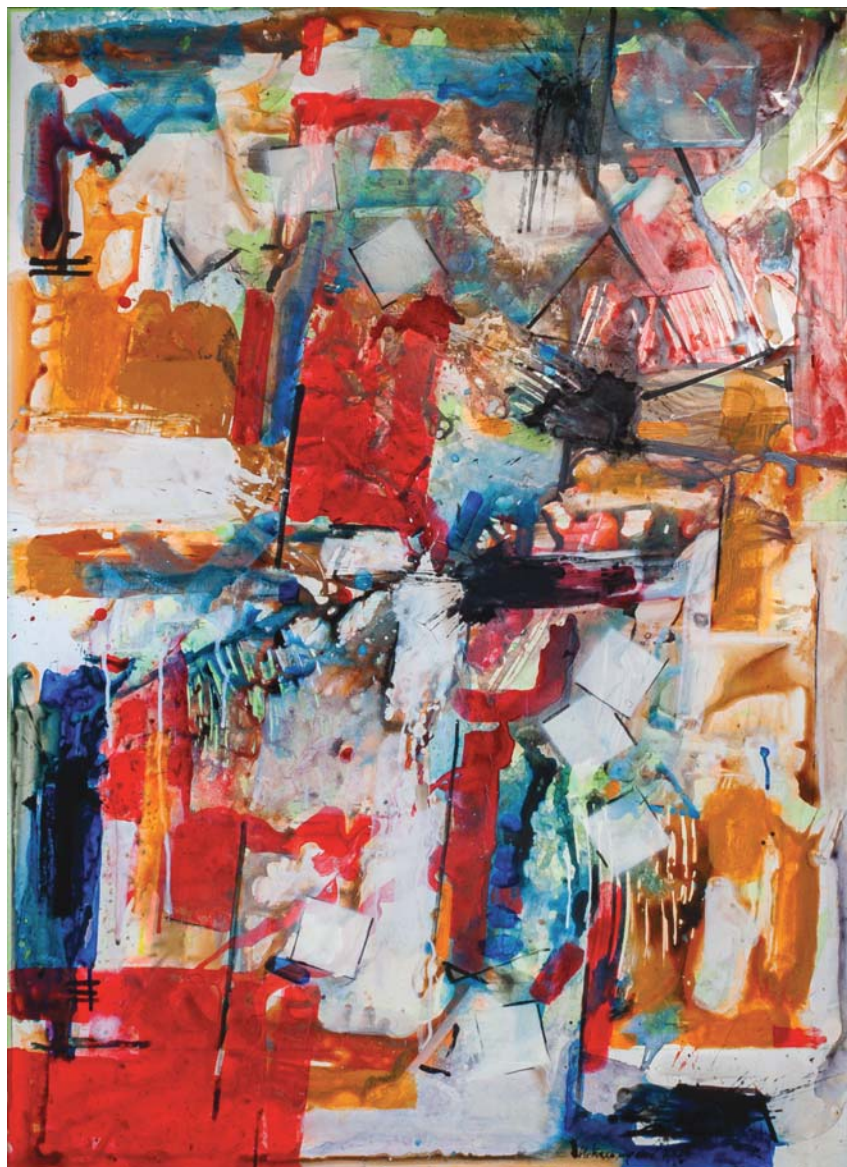
Trámy. 2012. Kombinovaná technika (sololit), 100 x 100 cm

Stanislav Harangozó

Narodil sa 19. novembra 1946 v Komjaticiach. Študoval na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave (1967 – 1973, profesori Dezider Milly, Vincent Hložník, Orest Dubay). Stal sa uznávaným tvorcom monumentálno-dekoratívnych diel do architektúry, maliarom, grafikom, kresliarom a výtvarným pedagógom na Vysoké škole výtvarných umení (1975 – 1990), krátko na Akadémii umení v Banskej Bystrici a následne na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave.

V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch sa venoval najmä tvorbe návrhov a realizácii mozaík z prírodného kameňa, ktoré boli podmienené konkrétnymi funkciami priestorov rozličných budov a architektonickým konceptom. Popri tom sa neustále vracal k maliarskej tvorbe vo svojom ateliéri a postupne ju zdokonalil až k autorskej zrelosti. No v deväťdesiatych rokoch, keď definitívne opadla vlna spoločenskej objednávky na monumentálno-dekoratívne diela do architektúry, dostala Harangozóva maľba nový akceleračný impulz. Popri inšpiráciách prírodnými krajinnými útvarmi a úkazmi sa register maliarovho záujmu rozšíril o urbanizovanú krajinu, mestské motívy, figurálne kompozície (s dominantným postavením ženského aktu, alebo jeho torzálnych variácií), zátišie i sakrálné námety. Svoj maliarsky prejav zakladá na expresívnej hodnote farby a štylizácii tvarov smerujúcej až k znakovosti a abstrakcii. V maximálnej miere využíva vlastnosti pastelu ako výrazového prostriedku, možnosti symbiózy maliarskych a kresliarskych postupov, ktoré pastel aj v kombinácii s inými technikami (najmä s akrylom) v procese tvorby ponúka. Prelínanie figurálnych a krajinných, prípadne urbánnych motívov znásobuje imaginatívnosť a metaforický zmysel obrazu, zmnoženie jeho významových súvislostí. Súčasná maľba autora je prirodzeným a logicky zdôvodneným pokračovaním predchádzajúcej tvorby a prináša inovované maliarske vízie, predstavy, ale aj nové možnosti ich interpretácie. Jeho tvorbu sprevádza bohatá výstavná aktivita doma i v zahraničí.

Peter Mikloš



Biele štvorce. 2024. Akryl, 110 x 79 cm



Ivica Krošláková

Narodila 2. 10. 1943 v Bratislave. V rokoch 1961 – 1964 študovala na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave v ateliéri prof. Jána Mudrocha a následne absolvovala rok pobytu na oddelení komornej maľby AVU v Prahe u prof. Karla Součka a prof. Jiřího Johna. V rokoch 1965 – 1967 študovala na oddelení abstraktnej maľby Akademie der bildenden Künste vo Viedni u prof. Sergia Pausera. V rokoch 1973 – 1974 absolvovala postgraduálne scénické výtvarníctvo na VŠMU v Bratislave u prof. Ladislava Vychodila.

Venuje sa maľbe, kresbe, grafike tlačenej technikou suchej ihly na hodvábnych látkach, knižnej ilustrácii, grafickému dizajnu. Patrí k najvýznamnejším predstaviteľom informelu na Slovensku. Programovo sa venuje abstraktnému výtvarnému umeniu s osobitou autorskou poetikou, v rovnováhe obsahu a formy, jej súčasná tvorba je charakteristická vrstvením a prekladaním rôznych materiálových plôch a štruktúr, uplatňovaním netradičných postupov techniky koláže a asambláže, ktoré kombinuje a kompozične dotvára expresívnou maľbou a kresbou. V spolupráci s architektom V. Šišolákom vytvorila informačno-orientačné systémy pre rôzne zdravotníckej a kúpeľné objekty na Slovensku. Od roku 1986 je jedinou zástupkyňou zo štátov východnej Európy v medzinárodnom umeleckom zoskupení International Association of Woman in the Art, od roku 1981 spolupracuje s medzinárodnou viedenskou skupinou Intakt a je členkou viedenskej spoločnosti arteMIX. Od roku 1992 je riadnou členkou Salon d'automne v Paríži v sekcii maľby, na ktorom pravidelne vystavuje. Je nositeľkou domácich a mnohých zahraničných ocenení, ktoré získala predovšetkým vo Francúzsku. Zúčastnila sa takmer 200 výstav a tvorivých sympózií v krajinách Európy, v USA, JAR, Japonsku a na Slovensku.

Zora Petrášová



Allegro zeme. 2024.
Komb. technika, 74 x 61,5 cm

Dušan Kállay

Narodil sa 19. 6. 1948. Študoval v rokoch 1966 – 1972 na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (profesori Ladislav Čemický, Ján Želibský, Vincent Hložník, Albín Brunovský). Od roku 1990 do roku 2020 pedagogicky pôsobil na VŠVU a v roku 1994 bol vymenovaný za profesora. Je držiteľom mnohých ocenení v oblasti ilustrácie: Grand prix BIB 1983, UNICEF Award 1992, Cena H. Ch. Andersena 1988. Za tvorbu poštových známok získal 13 zahraničných cien v súťažiach o najkrajšie známky Európy a sveta. V roku 2005 bol ocenený Krištáľovým krídlom za prínos v oblasti výtvarného umenia.

Umelcove grafiky vychádzajú tak z expresie Vincenta Hložníka, ako aj fantazijného realizmu Albína Brunovského. Jeho záľuba vo flóre a faune ho od konca 70. rokov 20. storočia viedla k zobrazovaniu motívov zo sveta živočíšnej ríše. Okrem hybridných prírodných a antropomorfných motívov, ktoré majú zdroje v manieristickej tvorbe Hieronyma Boscha alebo Pietra Brueghela st., sa Dušan Kállay vo svojej tvorbe zaoberal aj stvárnením motívov z gréckej mytológie, ktorá ho priviedla k metamorfózam zvierat a strojov. V oblasti knižnej tvorby sú prelomovým dielom ilustrácie knihy *Alica v krajine zázrakov* z roku 1980.

Dušan Kállay ilustroval viac ako 90 kníh a pomysleným vrcholom jeho tvorby sú *Rozprávky H. Ch. Andersena* z roku 2004. Žije a tvorí v Bratislave.

Martin Vančo



Foto: Juraj Králik



Ilustrácia ku knihe Lewis Carroll:
Alica v krajine zázrakov. 1981.
Gvaš, 30,6 x 22 cm. Majetok SNG

Marián Polonský

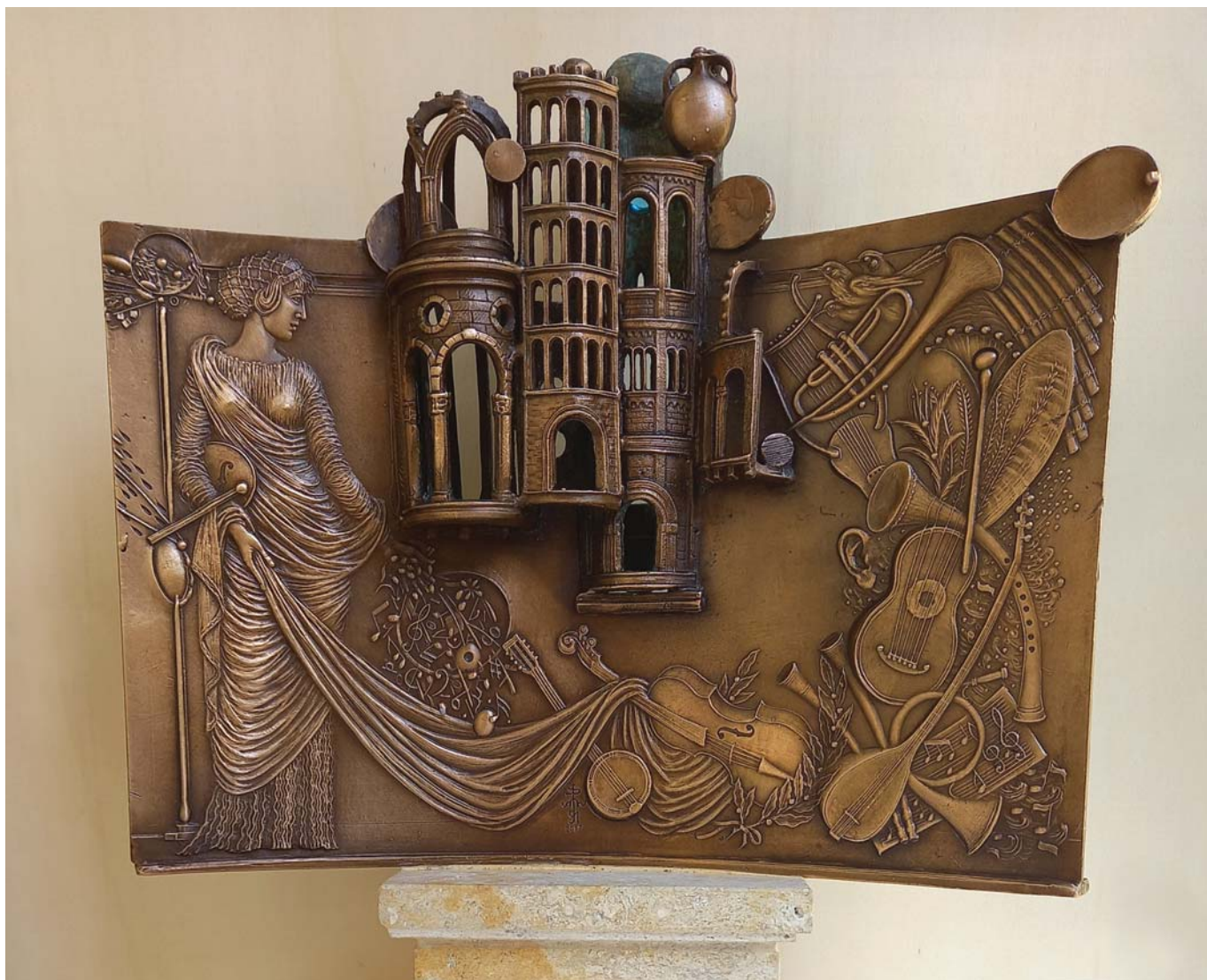
Narodil sa 23. augusta 1943 v Hubine pri Piešťanoch. Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (1962 – 1969, prof. Rudolf Pribiš, prof. Fraňo Štefunko, prof. Alexander Trizuljak). Žije v Bratislave a po období zaujatia keramikou sa dnes venuje najmä medailárskej tvorbe, reliéfu a komornej plastike. Absolvoval desiatky výstav a získal mnoho ocenení: Cenu Slovenského fondu výtvarných umení (1989), Cenu Art Dialogue na IX. Biennale Internazionale del Bronzetto Dantesca v Ravenne (1990), Cenu Art Valley na XXXII. kongrese FIDEM v Sofii (2014), Cenu Spolku výtvarníkov Slovenska (2015), Cenu Fra Angelica (2018) a Cenu Fondu výtvarných umení (2019).

Tvorbu Mariána Polonského radíme do línie poeticko-imaginatívneho prejavu s výrazným filozoficko-meditatívnym obsahovým nábojom. Jeho bronzové sochy odkrývajú pred divákom jedinečný svet fantázie a tajomna a najmä antika a národná minulosť sú zdrojom jeho inšpirácie.

Jeho sochárska reč je realisticko-poetická i expresívno-lyrická a východiskom jeho tvaroslovia je ľudská figúra. Rovnako invenčne sa však vie vyrovnat' i so zvieracou postavou, krajinou či architektúrou. Buduje náročné kompozície, zložité perspektívy a členité rozprávkové scény, na ktorých sa pohybujú a žijú jeho hrdinovia. Rozpráva ich príbehy a využíva na to poetické metafory, symboly i personifikácie.

Marián Polonský patrí medzi najúspešnejších slovenských medailérov a zaujme najmä zmysluplnosťou kompozície, technickou dokonalosťou i eleganciou tvarov. Osobitú časť jeho tvorby predstavujú medaily i insígnie významných ustanovizní i osobností, spätých s kultúrou a vedou.

Mária Horváthová



Koncert s múzou v starom paláci. 2024. Bronz, 45 x 38 cm

Ľudovít Hološka

Narodil sa 18. septembra 1943 v Jablonici. V rokoch 1962 – 1968 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. Ján Mudroch, prof. Ladislav Čemický) a v roku 1969 absolvoval postgraduálne štúdium u prof. Vincenta Hložníka. Žije v Jablonici, venuje sa maľbe, kresbe, ilustrácii, teórii umenia a publikačnej činnosti. Od roku 1974 pôsobí ako vysokoškolský profesor i prodekan na vysokých školách výtvarného zamerania v Bratislave, Trnave i v Banskej Bystrici. Má za sebou množstvo výstav, študijných ciest a sympózií, je autorom mnohých esejí i publikácií a získal významné ocenenia najmä za ilustračnú tvorbu, 2013 Identifikačný kód Slovenska, 2020 Cenu Slovenských pohľadov a Cenu Fondu výtvarných umení.

Ľudovít Hološka je najvýraznejším predstaviteľom analytickej maľby u nás. Jeho maliarsky program vychádza z post impresionistických tendencií a zo subjektívneho pohľadu na realitu prírody a okolitého sveta, ktorú transformuje do nových podôb. Jeho umelecký jazyk charakterizuje sklon k abstrakcii, využívanie skratiek, fragmentov i znakov, kultivovaná farebnosť a dôraz na kresbu. V popredí je dráždivá rovnováha racionálneho a emotívneho, ktorá posúva jeho obrazy do polôh „výstižnej“, ale veľmi sugestívnej výpovede o stave vecí a javov, ktoré nás obklopujú.

Hološka usiluje skôr o interpretáciu duchovného rozmeru ako o podobu opticky vnímateľnej reality a jeho obrazy sú vlastne vo farbe a línii zhmotnené témy, ktoré často opakuje a rozvíja. Je to najmä ľudská postava a jej fragmenty, krajina, zátiašie, portrét i autoportrét, ale i témy literárne a historické.

Známe sú jeho denníky, v ktorých zaznamenáva jednotlivé okamihy reality so snahou preniknúť k jadru motívu a odhaliť jeho podstatu.

Mária Horváthová



Zámoček. 2005. Olej na plátne. 70 x 80 cm

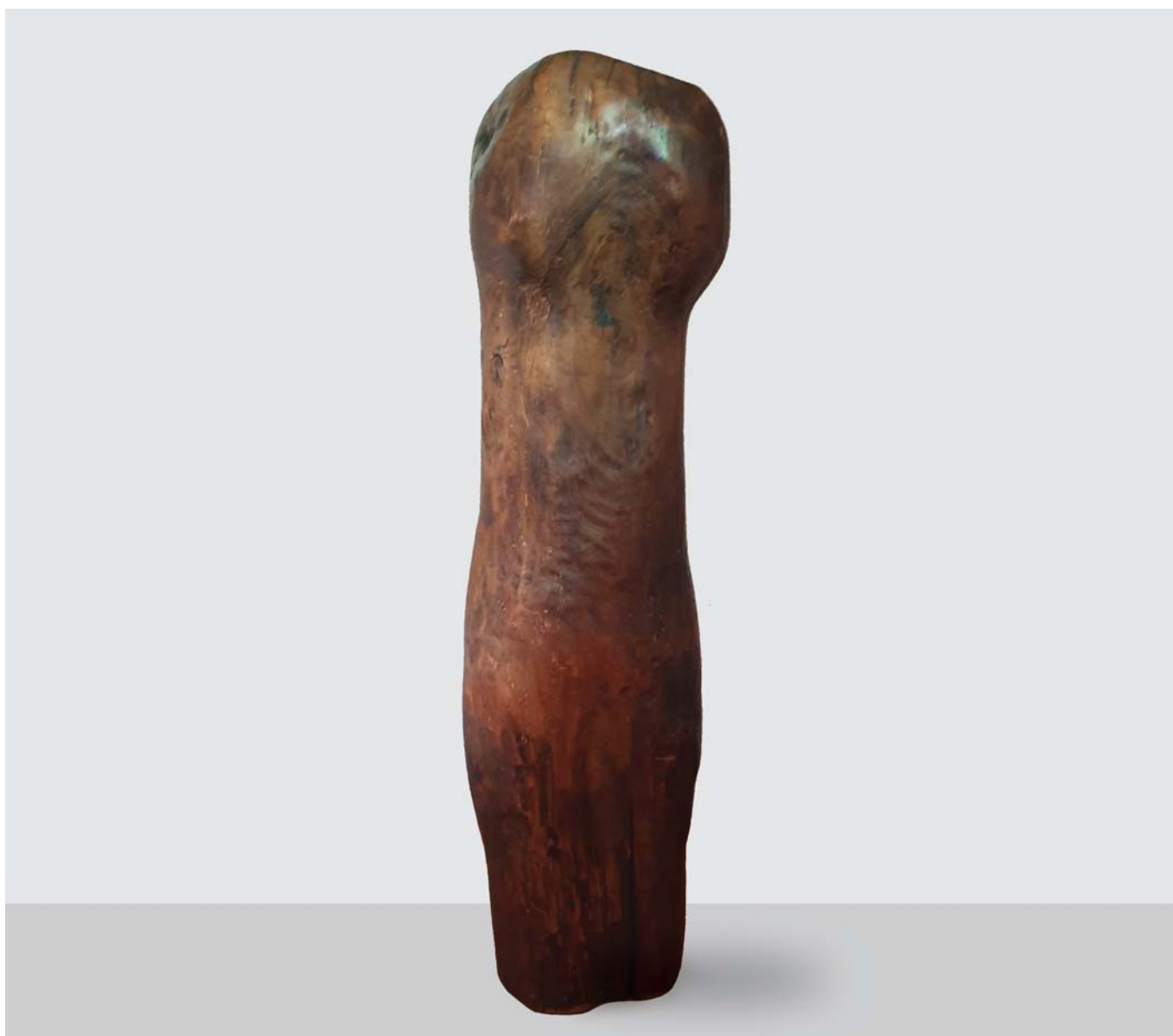


Klára Pataki

Narodila 14. mája 1930 v Šahách. Spočiatku študovala na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského (1948 – 1949, prof. Jozef Kostka) a následne (po jej zriadení) na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave (1949 – 1954, oddelenie monumentálneho sochárstva, prof. Fraňo Štefanko).

Klára Pataki v kontexte nástupu prvých generácií absolventov Vysoké školy výtvarných umení významnou mierou prispela k objavovaniu nových ciest slovenského sochárstva v období druhej polovice minulého storočia. Začiatky jej samostatnej tvorby charakterizuje hľadanie nových výrazových prostriedkov transformujúcich vtedajšie chápanie princípov realizmu na hlbšie a koncentrovanejšie vyjadrenie myšlienky a v tomto zmysle aj jej subjektívnej autorskej interpretácie. Tieto tendencie sa na pozadí názorov v rámci generačných zoskupení a impulzov domáceho i zahraničného pôvodu, premietajú do redukcie sochárskych foriem, simplifikácie tvaru smerujúcu od abstrahovania až k znakovosti. V tomto rozpätí sa vyvíja celé jej dielo, realizované v dreve, kameň, či bronz – monumentálna pamätníková tvorba, exteriérová plastika do urbanizovaných či parkových priestorov, a najmä komorná plastika. Jej dielo sa paralelne vyvíjalo jednak v kontexte spoločenskej objednávky ale aj v rámci silných individuálnych autorských ambícií. V tomto rozpätí stvárňovala veľké historické témy slovenských dejín ale aj individuálne „ľudské témy“ siahajúce do súčasného, aktuálneho sveta ľudského vnútra, subjektívnych pocitov a zážitkov. Za svoju tvorbu získala viacero ocenení a prezentovala ju na mnohých výstavách doma aj v zahraničí

Peter Mikloš



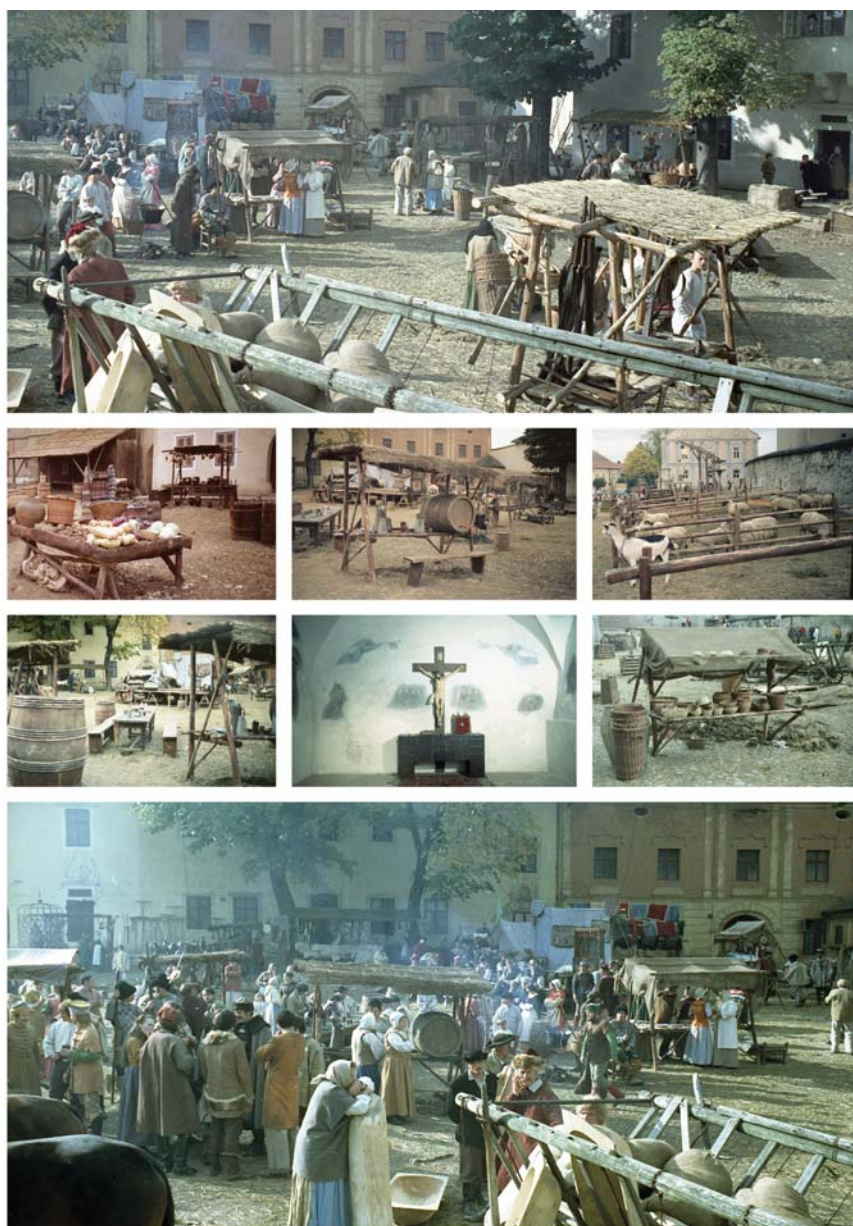
Torzo. 1969. Drevo, v. 100 cm

Roman Rjachovský

Filmový, televízny aj divadelný scénograf, architekt Roman Rjachovský sa narodil 23. apríla 1937 vo Zvolenskej Slatine. Fakultu architektúry a pozemného staviteľstva na SVŠT v Bratislave úspešne absolvoval v roku 1961. Jeho prvým pôsobiskom sa stala Československá televízia Štúdio Bratislava. Po jedenapoloročnej externej spolupráci v roku 1964 bol prijatý do tímu Výtvarného oddelenia televízie ako architekt umeleckého programu. Rjachovského tvorivý rukopis formovala spolupráca s vtedajšou mladou generáciou režisérov s Vidom Horňákom, Miloslavom Lutherom, Stanislavom Párnickým či Karolom Spišákom. K najvýznamnejším dielam z tohto obdobia, na ktorých sa podieľal, patria televízne adaptácie literárnych predlôh ako Mária a kúzelník, Americká tragédia, Buddenbrookovci alebo televízne filmy Ľahučky dych, S Rozárkou, Triptych o láske či seriály Adam Šangala a Život bez konca. V osemdesiatych rokoch bol v zamestnaneckom pomere v Štúdiu hraných filmov Koliba ako architekt. Na Kolibe pracoval na filmoch, ktoré dnes patria do zlatého fondu slovenskej kinematografie. Sú medzi nimi Pavilón šeliem (1982) a Štvrtý rozmer (1983) Dušana Trančíka, Sojky v hlave (1983) Juraja Lihosita, Zabudnite na Mozarta (1985) Milošlava Luthera, Šiesta veta (1986) a Správca skanzenu (1988) Štefana Uhra či Pokoj v duši (2009) Vlada Balka. Roman Rjachovský sa venoval aj divadelnej scénografii, spolupracoval s Divadlom Jonáša Záborského v Prešove, s Novou scénou a so SND v Bratislave a inými. Spolupracoval na vyše 300 filmoch, televíznych a divadelných inscenáciách či zábavných programoch, taktiež s mnohými divadlami. V roku 2003 získal ocenenie Zlatá kamera za celoživotný prínos do oblasti filmového umenia na MFF Art Film Trenčianske Teplice, v roku 2016 cenu Igric, v roku 2018 národnú filmovú cenu Slnko v sieti.



Nad'a Šimunová



Scénografia k inscenácii Ladislav Nádási Jégé
Adam Šangala, STV Bratislava 1972
(réžia Karol Spišák)



Peter Pollág

Narodil sa 19. februára 1958 v Levoči. V rokoch 1977 – 1983 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (doc. František Štoklas) a v období 1980 – 1988 na akadémiách výtvarných umení v Perugii, Paríži, Prahe a v Madride.

Žije v Bratislave, venuje sa maľbe, kresbe, grafike, ilustrácii, vitráži, mozaike, smaltu i monumentálnym sochárskym realizáciám. Mal desiatky výstav naprieč kontinentmi a je laureátom Premio Alla Punta Assisi (1981), Ceny Martina Benku (1983), Ceny Grand Prix Corida Piedestre Internationale v Paríži (1986), získal Čestné uznanie na VIII. Medzinárodnom bienále maľby v Košiciach (1986), Krištáľové krídlo (2011), Cenu Spolku výtvarníkov Slovenska (2022), Cenu Fondu výtvarných umení (2023).

Peter Pollág patrí k najvýraznejším zjavom súčasnej slovenskej maľby. Je výnimočný kolorista i figuralista a strieda rozmanité techniky, často za hranicou maľby. Pri jeho obrazoch vnímame najsamprv ich erupčivú farebnosť a odvážne gestá či skratky. Bližší pohľad však odhalí zreteľnú sieť čiar a súradníc, ktoré vytvárajú pôdorys dejov a modelujú skelety jeho postáv.

Maľuje obrazy, ktoré oslovia, prekvapia a hlavne prinútiť a zamyslieť sa. Nájde v nich mýty, legendy, hrdinské epeje, postavy európskych i svetových dejín, príbehy minulosti i dneška aj naliehavé posolstvá do budúcnosti. Peter Pollág ich interpretuje s neobyčajnou presvedčivosťou, využíva jedinečnú silu metafory a symbolov, kúzlo a poetiku imaginácie, drsnú expresivitu i bezodnú hĺbku drámy. Jeho príbehy sú univerzálne a nadčasové, ale napriek tomu adresné a presvedčivo tmočiace osudy ľudskej civilizácie.

Mária Horváthová



Zátišie s akváriom (druhý variant). 2024. Akryl, olej, 140 x 120 cm

CENA FONDU VÝTVARNÝCH UMENÍ 2004 – 2024

Z nedávnych rokov ...

Cena Fondu výtvarných umení sa do roku 2019 odovzdávala v Balassovom paláci na Panskej ulici v Bratislave v reprezentačných priestoroch Spolku architektov Slovenska. Tu sa konali aj výstavy laureátov Ceny. Od roku 2020 sa táto slávnostná ceremónia organizuje v Dome

umenia Slovenskej filharmónie v Piešťanoch, v ikonickom diele architekta Ferdinanda Milučkého. Odovzdávanie Ceny FVU a výstava laureáta je odvtedy sprievodným podujatím piešťanského hudobného festivalu Music Festival Piešťany.



Mária Horváthová odovzdáva Cenu FVU architektovi Petrovi Brtkovi. 2013



Z rokovania Rady FVU; K. Kubíková, P. Gál, I. Ehrenberger



Z odovzdávania Ceny FVU 2019 – laureát Marián Polonský (v strede) so Z. Petrášovou a V. Palečkom na výstave laureáta v Balassovom paláci (Spolok architektov Slovenska) v Bratislave



Ivica Krošláková preberá Cenu FVU z rúk predsedu Rady FVU Petra Brtku a riaditeľa FVU Vladimíra Palečku. 2017



Z odovzdávania Ceny FVU 2018 – laureát Dušan Kállay. Zľava: D. Sekela, M. Komáček, Z. Petrášová, D. Kállay, K. Štanclová-Kállayová



V. Palečka a P. Mikloš na odovzdávaní cien Spolku architektov Slovenska, Bratislava 2022



Z odovzdávania Ceny FVU 2020 – laureát Ľudovít Hološka (vpravo). Cenu odovzdávajú Z. Petrášová a P. Mikloš



Rokovanie Rady FVU; zľava M. Horváthová, P. Brtko, V. Palečka, vpredu K. Valkyová



Cena FVU 2021 – laureátka Klára Pataki. Výstava v Dome umenia Piešťany



Rada FVU v Kračanoch, 2014. Zľava v prvom rade: Milan Tvrdoň, Vladimír Palečka, Peter Brtko, Katarína Pevalová, Ján Fečík, Klára Kubíková, Mária Horváthová, Zora Petrášová, Štefan Šlachta; vzađu: Viliam Kühn, Robert Almási, Peter Mikloš, Dušan Sekela, Imrich Ehrenberger



Rada FVU v Bernolákove, 2017

FOND VÝTVARNÝCH UMENÍ (FVU/SFVU) 1954 – 2024



Rokovanie Rady FVU v Spolku architektov Slovenska. Bratislava, 2018



Rokovanie Rady FVU v sídle FVU v Bratislave, 2018



Rokovanie Rady FVU v galérii Danubiana. Bratislava, 2019



Z výjazdového zasadnutia Rady FVU v Pukanci, 2019. Zľava: Ján Bahna, Vladimír Palečka, Milan Tvrdoň, Peter Gál, Zora Petrášová (predsedníčka Rady FVU), Katarína Pevalová, Dušan Sekela, Peter Mikloš, Klára Kubíková



Z odovzdávania Ceny Martina Benku v Kostolišti, 2022



Zasadnutie Rady FVU, Bratislava 2022; vpredú zľava N. Šimunová, Z. Petrášová, za stolom zľava D. Sekela, M. Vančo, P. Gál, I. Ehrenberger, M. Tvrdoň, P. Mikloš

Novelizované znenie štatútu Ceny FVU

Š T A T Ú T C E N Y F O N D U V Ý T V A R N Ý C H U M E N Í

Fond výtvarných umení na základe rozhodnutia Rady FVU zriaďuje

Cenu Fondu výtvarných umení

č l á n o k 1

- 1.1. Cenu udeľuje Fond výtvarných umení autorovi:
 - a/ za významný prínos v oblasti výtvarného umenia.
 - b/ za významný prínos v oblasti architektúry.
- 1.2. Cena Fondu výtvarných umení je udeľovaná každoročne a tej istej osobe môže byť udelená iba raz.

č l á n o k 2

- 2.1. Predmetom ocenenia je celoživotná výtvarná tvorba autora.
- 2.2. Návrh na Cenu môžu predkladať predstavitelia profesných združení, inštitúcie, ako aj jednotlivci, najneskôr do 30. júna príslušného roka.
- 2.3. Návrh na udelenie Ceny musí byť podaný písomnou formou a musí obsahovať stručné vyhodnotenie prínosu navrhovanej osobnosti v oblasti výtvarného umenia.
- 2.4. O návrhoch na ocenenie rozhoduje Rada FVU.

č l á n o k 3

- 3.1. Cenu Fondu výtvarných umení odovzdávajú predseda Rady FVU a riaditeľ FVU.
- 3.2. Dokladom udelenia Ceny je medaila a diplom.
- 3.3. S priznaním Ceny je spojená peňažná odmena vo výške 1000,-- EUR z podporných prostriedkov FVU.
- 3.4. Organizačné a administratívne práce spojené s výberom kandidáta a udelenia Ceny zabezpečuje FVU.



Cena Fondu výtvarných umení bola zriadená v roku 2004
na podnet vtedajšej predsedníčky Rady FVU Márie Horváthovej.
Jej prvý Štatút schválila Rada Fondu výtvarných umení 10. novembra 2004
s účinnosťou od dňa schválenia. Rada FVU 29. septembra 2010 schválila novelizáciu
Štatútu s účinnosťou od 1. januára 2011, ktorá platí aj v súčasnosti.